

# PRAVNI POLOŽAJ SUNASLJEDNIKA U REPUBLICI HRVATSKOJ S OSVRTOM NA PRAVNI POLOŽAJ SUNASLJEDNIKA U ITALIJI

**Mihaela Mršić**  
studentica 5. godine Pravnog fakulteta Osijek  
E-mail: mihaelamrsic994@gmail.com

*Pregledni rad*  
UDK 347.65(497.5:450)  
Rad primljen 31. siječnja 2019.

## Sažetak

*Tema je ovoga rada pravni položaj sunasljednika u Republici Hrvatskoj s osvrtom na pravne akte i praksu na području Europske unije koje se tiču ovoga područja. U ovome radu najprije će se prikazati pravni položaj sunasljednika u rimskome pravu. Zatim će se analizirati pravna regulativa položaja sunasljednika u Republici Hrvatskoj danas te usporedba, sličnosti i različitosti s pravnom regulativom ovoga područja na razini Europske unije, što podrazumijeva analizu svih važećih pravnih propisa koji reguliraju materiju koja je tema ovoga rada. Također će biti navedena usporedba u smislu pravnoga položaja jednoga ostaviteljeva nasljednika i ako postoji više njih. Sličnosti i razlike promatrat će se u smislu uporabe i korištenja stvarima, pravima i s njima izjednačenim entitetima, samostalnim raspolaganjem stvarima, pravima i s njima izjednačenim entitetima i slično. U posljednjem dijelu rada bit će prikazana usporedba pravnoga položaja sunasljednika u Republici Hrvatskoj te usporedba s pravnim položajem sunasljednika u Italiji.*

**Ključne riječi:** sunasljednici, pravni položaj, Zakon o nasljeđivanju, Italija, javni bilježnici, rješenje o nasljeđivanju, ostavinski postupak

## 1. UVOD

Ovaj rad služi dodatnom istraživanju i proširivanju znanja vezanih uz navedenu temu. Pravni položaj sunasljednika javlja se kao veliki problem ako postoji nesuglasnost među sunasljednicima čija nasljednička zajednica poslije prerasta u suvlasničku zajednicu.<sup>1</sup> Ako postoje sporne činjenice među sunasljednicima, tada se njihov predmet spora raspravlja u parnici pred općinskim sudom.<sup>2</sup>

<sup>1</sup> Zakon o vlasništvu i drugim stvarnim pravima, Narodne novine, broj 91/1996, 68/1998, 137/1999, 22/2000, 73/2000, 129/2000, 114/2001, 79/2006, 141/2006, 146/2008, 38/2009, 153/2009, 143/2012, 152/2014, čl. 36.

<sup>2</sup> Općinski sud je u Republici Hrvatskoj redovan sud prvoga stupnja koji se uspostavlja za područje jedne ili više općina, gradova te jedan ili više dijelova grada.

U Republici Hrvatskoj pravni položaj sunasljednika reguliran je tako da oni *ipso iure*<sup>3</sup> u trenutku smrti postaju ostaviteljevi nasljednici. Ako postoji samo jedan ostaviteljev nasljednik, tada on nasljeđuje svu imovinu, prava i obveze, no ako ima više sunasljednika tada oni u trenutku ostaviteljeve smrti svi postaju ostaviteljevi nasljednici i oni postaju članovi nasljedničke zajednice. Njihovi nasljednički dijelovi u toj nasljedničkoj zajednici nisu točno određeni, ali su određivi. Oni tada mogu raspolagati stvarima, pravima i obvezama samo suglasnošću svih zajedničara. Dok su članovi nasljedničke zajednice tada se jedan sunasljednik može odreći svoga nasljedničkoga dijela samo u korist drugoga zajedničara, a kada njihova nasljednička zajednica preraste u suvlasničku zajednicu, tada svaki suvlasnik može slobodno raspolagati svojim suvlasničkim dijelom. Može ga prodati, darovati odnosno slobodno raspolagati njime kako želi i u korist ostalih suvlasnika, ali i u korist trećih.

Sunasljednička zajednica traje od trenutka otvaranja nasljedstva pa sve do trenutka kada rješenje ostavinskoga suda ili javnoga bilježnika kao povjerenika suda ne postane pravomoćno jer tim su rješenjem točno određeni idealni dijelovi u ostavini i u tom trenutku nasljednička zajednica prerasta u suvlasničku na koju se tada primjenjuju pravila Zakona o vlasništvu i drugim stvarnim pravima.<sup>4</sup> Ostavina<sup>5</sup> nije predmet jedne nasljedničke zajednice, nego je svaka pojedina nekretnina, pokretnina ili pravo predmet zasebne nasljedničke zajednice u kojoj su svi sunasljednici-zajedničari. Kod razvrgnuća sunasljedničke zajednice razlikuje se dobrovoljno i sudsko razvrgnuće koje se odvija pred općinskim sudom u parnici. Također je važno spomenuti odgovornost sunasljednika prema trećima ako je njihov nasljedni dio opterećen zapisom. To je oporučna odredba kojom je ostavitelj opteretio sunasljednika da je kao legatar dužan predati neku točno određenu stvar zapisovniku u zamjenu za svoj nasljedni dio.

Također je važno spomenuti odnos sunasljednika i ostaviteljevih vjerovnika.<sup>6</sup> Ako sunasljednik prihvati nasljedstvo, tada nasljeđuje ostaviteljevu imovinu, prava i obveze ako ih je ostavitelj imao. Zato je važno dobro se informirati o ostaviteljevoj imovini prije prihvatanja nasljedstva. Prihvati li nasljedstvo, a postoje i obveze, tada svaki sunasljednik odgovara za obveze ostavitelja i svojom i naslijeđenom imovinom, ali do visine naslijeđenoga dijela.

<sup>3</sup> *Ipso iure* znači da ostaviteljevi nasljednici postaju nasljednici u trenutku smrti ostavitelja, odnosno da ostavina prelazi na nasljednike odmah nakon smrti ostavitelja bez potrebe da nasljednici prihvate nasljedstvo. Jedino je potrebna izjava žele li se odreći nasljedstva, a kod prihvata nasljedstva nije potrebna izjava jer se nasljedstvo stječe *ipso iure*, prema samom pravu, odnosno prema zakonu.

<sup>4</sup> Zakon o vlasništvu i drugim stvarnim pravima, Narodne novine, broj 91/1996, 68/1998, 137/1999, 22/2000, 73/2000, 129/2000, 114/2001, 79/2006, 141/2006, 146/2008, 38/2009, 153/2009, 143/2012, 152/2014 regulira materiju suvlasništva u Republici Hrvatskoj.

<sup>5</sup> Ostavina predstavlja ukupnost svega što je ostavitelj imao u svome vlasništvu u trenutku smrti, stvari, prava, obveze i slično.

<sup>6</sup> Ostaviteljevi vjerovnici su osobe koje su imale neko potraživanje prema ostavitelju koje je nastalo za vrijeme njegova života, a ostavitelj nije tu svoju obvezu vraćanja ispunio te su nakon smrti dužni ostaviteljevu obvezu ispuniti njegovi nasljednici jer postanu li oni nasljednici, jednako nasljeđuju ostaviteljeva prava i obveze.

U radu ću također prikazati usporedbu sustava nasljednoga prava u Republici Hrvatskoj s Italijom.

## 2. PRAVNI POLOŽAJ SUNASLJEDNIKA U POVIJESTI

### 2.1. PRAVNI POLOŽAJ NASLJEDNIKA U RIMSKOME PRAVU

U rimskome pravu razlikujemo stjecanje nasljedstva prema civilnome i prema pretorskom pravu. Prema pretorskom pravu su, uz dopuštenje pretora, mogle postati nasljednicima i osobe koje to nisu mogle postati prema civilnome pravu.<sup>7</sup>

Također je potrebno ispuniti neke pretpostavke za stjecanje nasljedstva, a to su smrt ostavitelja, sposobnost ostavitelja imati nasljednike, postojanje imovine koja bi mogla biti predmetom nasljedstva, postojanje nasljednika i njihova sposobnost biti nasljednikom, način pozivanja na nasljedstvo (*vocatio heredum*) te pripad (*delatio*) i prihvata (*acquisitio*) nasljedstva.<sup>8</sup>

U rimskome pravu nasljednikom je mogla biti samo osoba koja je bila živa u trenutku ostaviteljeve smrti. No, u odnosu na ovo pravilo postoje dvije iznimke, a to su iznimke *postumusa* i *nasciturusa* koje su ujedno povezane. Fikcija *nasciturusa* kaže da začeto, a nerođeno dijete ima pravo sudjelovati u diobi nasljedstva i uzet će se kao da je rođeno ako je riječ o njegovim probicima, ali jedini uvjet da bi to i naslijedio jest da se rodi živo. Fikcija *postumusa* kaže da se u rimskom pravu moglo načiniti oporuku kojom se nasljedstvo u trenutku ostaviteljeve smrti ostavlja nerođenome djetetu, no ako se to dijete rodi mrtvo, tada njega ne može nitko naslijediti, nego se ta oporuka ukida i onda ostavi- nu nasljeđuju ostaviteljevi zakonski nasljednici.<sup>9</sup>

U rimskome pravu, osim delacije odnosno prijelaza ostavinske mase, bio je potreban i prihvata odnosno akvizicija (lat. *acquisitio*). Ne dođe li do delacije, potrebno je da se nasljednik pozove da to nasljedstvo njemu pripada.<sup>10</sup>

S obzirom na samu akviziciju nasljedstva razlikujemo *heredes sui et necessarii* (te osobe stječu nasljedstvo delacijom – u trenutku smrti ostavitelja, a kasnije ga se mogu odreći ako im pretor dodijeli *ius abstinendi* i *beneficium inventarii*) i *heredes voluntarii* koji nisu morali prihvatiti nasljedstvo jer se nisu nalazili pod ostaviteljevom očinskom vlašću kao što su to bili *heeredes sui et necessarii*. Uz njih se veže izrjeka “Semel heres, semper

<sup>7</sup> Napisano prema: Šarac, Mirela; Lučić, Zdravko, Rimsko privatno pravo, Pravni fakultet Sarajevo, Sarajevo, 2006, str. 259.

<sup>8</sup> *Ibid.*

<sup>9</sup> *Ibid.*

<sup>10</sup> *Ibid.*

heres.” – “Jednom nasljednik, uvijek nasljednik”, što znači da su imali pravo prihvatiti ili ne prihvatiti nasljedstvo, ali ako su jednom prihvatili nasljedstvo, tada njihova odluka postaje neopoziva i ne mogu se više toga nasljedstva odreći.<sup>11</sup>

Ostaviteljevi nasljednici imali su pravo zaštite preko singularnih ili specijalnih tužbi.<sup>12</sup> Kao i danas u Republici Hrvatskoj tako su i u rimskome pravu postojala dva pravna temelja nasljeđivanja, a to su oporuka i zakon. Nasljeđivanje prema civilnom pravu na temelju zakona pozivalo se na poznati Zakonik XII ploča.<sup>13</sup>

Također u rimskome pravu postoje instituti formalnog i materijalnoga nužnoga prava, a razlika je u tome što je kod formalnoga nužnoga nasljednoga prava riječ o osobama koje su ulazile u skupinu *sui heredes* i mogle su biti spomenute u oporuci, a kod materijalnoga nužnoga nasljednoga prava riječ je o krugu osoba koje su točno poimence navedene i njima je ostavitelj dužan ostaviti nasljedstvo.<sup>14</sup>

Postoji jedna od bitnih razlika između rimskoga nasljednoga prava i nasljednoga prava u Republici Hrvatskoj, a to je da je u rimskome pravu bilo dopušteno ostavitelju da on određuje svome nasljedniku nasljednika ako ga ovaj prvi ne bi mogao naslijediti. Taj institut se naziva supstitucija i on je u suvremenome nasljednome pravu Republike Hrvatske zabranjen.<sup>15</sup>

Važni pojmovi su zapisi odnosno legati, darovanja za slučaj smrti i *fideikomisi*. Zapisi su i danas poznati jer se primjenjuju i dopušteni su u našem nasljednom pravu. Za razliku od legata koji je bio formalna jednostrana izjava volje prema kojoj je onaj koji je primio legat morao postupiti kod *fideikomisa*, riječ je o neformalnoj molbi kojom *fideikomisar* upućuje molbu onome koji je primio *fideikomis* da učini nešto u korist neke treće osobe.<sup>16</sup>

Kako je u vrijeme primjene rimskoga prava bilo puno ratova, tako je postojao jedan institut koji se zove darovanje za slučaj smrti kojim je omogućeno darovatelju da može nekome nešto darovati nađe li se u smrtnoj opasnosti, a samo darovanje za slučaj smrti ima valjan pravni učinak samo ako obdarenik nadživi darovatelja. Tek tada će predmet darovanja prijeći u vlasništvo obdarenika.<sup>17</sup>

<sup>11</sup> *Ibid.*

<sup>12</sup> Singularne ili specijalne tužbe su one tužbe koje je ostavitelj imao pravo podnijeti za zaštitu svojih prava te sada samom činjenicom smrti ostavitelja pravo podnošenja singularnih tužbi prelazi na njegove nasljednike.

<sup>13</sup> *Loc. cit.* (bilj. 7).

<sup>14</sup> *Ibid.*

<sup>15</sup> *Ibid.*

<sup>16</sup> *Ibid.*

<sup>17</sup> *Op. cit.* (bilj. 7), str. 261.

### 3. OPĆENITO O PRAVNOM POLOŽAJU SUNASLJEDNIKA

#### 3.1. OPĆI POJMOVI REGULACIJE PRAVNOG POLOŽAJA SUNASLJEDNIKA

Nasljednici su ostaviteljevi univerzalni pravni sljednici što znači da nasljeđuju sve stvari, prava i obveze ostavitelja *ipso iure*, odnosno u trenutku ostaviteljeve smrti te su od toga trenutka ovlašteni stupati u ostaviteljeve pravne odnose.<sup>18</sup> Stvari, prava i obveze svim sunasljednicima pripadaju onako kako su pripadale ostavitelju u trenutku ostaviteljeve smrti.<sup>19</sup>

Ako jedna osoba naslijedi ostavitelja, tada nema problema jer ne odrekne li se ona nasljedstva, tada ostavina u cijelosti prelazi na toga jednoga nasljednika, no problemi se mogu pojaviti ako postoji više sunasljednika u vezi s ostaviteljevim stvarima, pravima i obvezama. Da ne bi do toga došlo, tada se osnivaju nasljedničke zajednice kako bi se na neki način očuvala cjelovitost ostavine.<sup>20</sup> Osniva se jedna zajednica u vezi s naslijeđenim dobrima kao što su stvari, prava i slični entiteti,<sup>21</sup> a druga u vezi s ostaviteljevim obvezama.<sup>22</sup> Na taj se način pokušava riješiti problem i mogući sporovi koji bi nastali među suvlasnicima glede ostavine koja sada pripada više osoba i dijeli se na više dijelova pa se na ovaj način pokušava zadržati cjelovitost ostavine koliko i dokle god je to moguće.<sup>23</sup>

#### 3.2. NASLJEDNIČKA ZAJEDNICA

Sve stvari, prava i ostali entiteti izjednačeni sa stvarima prešli su na sve nasljednike u trenutku ostaviteljeve smrti. Ne postoji mogućnost da neka stvar, pravo ili sa stvari izjednačen pravni entitet pripadne samo jednome sunasljedniku uz isključenje ostalih.<sup>24</sup>

Kako bi se to izbjeglo, osnivaju se nasljedničke zajednice, a predmet svake pojedine nasljedničke zajednice točno je određena stvar, pravo ili s njima izjednačen pravni entitet nad kojima imaju ovlaštenje raspolaganja svi sunasljednici.<sup>25</sup>

<sup>18</sup> Gavella, Nikola; Belaj, Vlado, *Nasljedno pravo*, Zagreb, Narodne novine, 2008., str. 323.

<sup>19</sup> *Ibid.*, str. 324.

<sup>20</sup> *Loc. cit.* (bilj. 18).

<sup>21</sup> Entiteti koji se izjednačavaju sa stvarima sve su prirodne snage ako su podložne ljudskoj vlasti (npr. vjetar, snaga morskih valova, idealni dijelovi stvari (aliquotni dijelovi), neka subjektivna prava također mogu biti objektom služnosti plodouživanja (prava koja daju plodove i druge koristi) i objektom založnoga prava (imovinska prava koja su prikladna da vjerovnik iz njih namiri svoju tražbinu), pravo građenja tretira se kao da je zemljište te prinosi subjektivnoga prava tretiraju se kao plodovi (npr. najamnine, zakupnine, kamate i slično).

<sup>22</sup> *Op. cit.* (bilj. 18), str. 324.

<sup>23</sup> *Loc. cit.* (bilj. 18).

<sup>24</sup> *Op. cit.* (bilj. 18), str. 324.

<sup>25</sup> *Ibid.*

Nasljedničku zajednicu možemo usporediti sa zajedničkim vlasništvom u smislu da kao i kod nasljedničke zajednice tako i kod zajedničkoga vlasništva predmet zajednice je točno određena stvar, pravo ili s njima izjednačen pravni entitet nad kojim imaju ovlaštenje raspolagati svi zajednički vlasnici zajedno, ali nijedan samostalno. Još jedna sličnost između zajedničkoga vlasništva i nasljedničke zajednice jest u tome što su njihovi udjeli određivi, no nisu točno određeni, stoga je temelj određivanja udjela zapravo veličina nasljednog dijela svakog pojedinog sunasljednika.<sup>26</sup>

“Temeljno mjerilo za određivanje veličine tog udjela je veličina nasljednog dijela svakog pojedinog sunasljednika, (tj. onog dijela subjektivnog nasljednog prava koje je on stekao naslijedivši ostavitelja), no naknadno se udio pojedinih sunasljednika u nasljedničkoj zajednici može smanjivati, odnosno povećavati na temelju njihovih pravnih poslova, kojim jedni drugima prenose (ustupaju) svoj udio u zajednici.”<sup>27</sup>

Odluči li neki sunasljednik prenijeti neki svoj sunasljednički udio u nekoj nasljedničkoj zajednici na neke ili sve svoje sunasljednike u cijelosti, tada on sam prestaje biti zajedničar u toj zajednici, no samim time što je prestao biti zajedničar u toj konkretnoj nasljedničkoj zajednici, ne znači da je on općenito prestao biti jedan od ostaviteljevih sunasljednika i da je samim time prenio na svoje sunasljednike sve svoje sunasljedničke udjele u svim nasljedničkim zajednicama.<sup>28</sup>

Sam pojam i institut nasljedničke zajednice temelji se na Zakonu o nasljeđivanju u slučaju kada ostavitelja nasljeđuju dva ili više sunasljednika. Nasljednička zajednica osniva se u trenutku ostaviteljeve smrti bez obzira na to znaju li sunasljednici jedan za drugoga te znaju li za postojanje nasljedničke zajednice.

Kako je već spomenuto da je objekt zasebne nasljedničke zajednice svaka pojedina stvar, pravo ili s njom izjednačen pravni entitet, tako su subjekti nasljedničke zajednice sunasljednici – zajedničari dok sama nasljednička zajednica nije samostalan subjekt prava što znači da nije pravna osoba i nema pravnu sposobnost.<sup>29</sup>

U vezi s ostavinom iza pojedinoga ostavitelja može se uspostaviti jedna ili više nasljedničkih zajednica, ovisno o tome koliko ima pojedinih naslijeđenih stvari, prava ili s njima izjednačenih pravnih entiteta koji čine ostavinu.<sup>30</sup>

S obzirom na to da svaka pojedina stvar, pravo ili pravni entitet izjednačen sa stvari čini zasebnu nasljedničku zajednicu, iz toga proizlazi da je nastanak, prestanak i pravni pro-

---

<sup>26</sup> *Ibid.*

<sup>27</sup> *Op. cit.* (bilj. 18), str. 324.

<sup>28</sup> *Ibid.*, str. 325.

<sup>29</sup> *Ibid.*

<sup>30</sup> *Ibid.*

met svake pojedine nasljedničke zajednice neovisan o nastanku, prestanku i pravnom prometu drugih nasljedničkih zajednica.<sup>31</sup>

Nijedna nasljednička zajednica ne mora se trajno održati niti među svim sunasljednicima, a niti u pogledu svakoga segmenta nasljedstva.<sup>32</sup> Nasljednička zajednica ne prestaje postojati ako jedan od sunasljednika – zajedničara prestane biti član nasljedničke zajednice, nasljednička zajednica postoji sve dok su u nasljedničkoj zajednici barem dva sunasljednika – zajedničara.<sup>33</sup> Ako svi prestanu biti sunasljednici zajedničari, tada nasljednička zajednica prestaje postojati. No nasljednička zajednica također može prestati postojati i prestane li postojati objekt nasljedničke zajednice. Nasljednička zajednica može prestati postojati ako je stvar, pravo ili s njima izjednačen pravni entitet prestao postojati, ako se broj sunasljednika – zajedničara sveo svega na jednoga zajedničara te ako su sunasljednici – zajedničari proveli potpuno razvrgnuće nasljedničke zajednice.

Kao što je već spomenuto, razvrgnuće jedne nasljedničke zajednice ne povlači za sobom razvrgnuće i ostalih nasljedničkih zajednica čiji su subjekti isti sunasljednici. Ostale nasljedničke zajednice prestat će postojati tek ako ih sunasljednici – zajedničari razvrgnu na neki od predviđenih načina.<sup>34</sup>

## **4. PRAVNA REGULATIVA RJEŠAVANJA OSTAVINSKIH POSTUPAKA U REPUBLICI HRVATSKOJ**

### **4.1. UPRAVLJANJE I RASPOLAGANJE SA STVARI, PRAVOM ILI S NJIMA IZJEDNAČENIM PRAVNIM ENTITETOM KOJI JE PREDMET NASLJEDNIČKE ZAJEDNICE**

“Ostaviteljeva stvar, pravo ili drugo naslijeđeno dobro u pogledu kojeg postoji nasljednička zajednica – zajedničko je, ono pripada svim sunasljednicima – zajedničarima jednako onako kako je pripadalo ostavitelju, pa je to svaki od njih ovlašten rabiti, koristiti, raspolagati time, posjedovati stvari koje su njihovi objekti itd., dakako u granicama ovlasti koje su s ostavitelja prešle na sunasljednike.”<sup>35</sup> Iz ovoga proizlazi kako nijedan suvlasnik – zajedničar ne može samostalno raspolagati predmetom zajednice, nego to mogu činiti jedino svi suvlasnici zajedničari zajedno. Ako neki od suvlasnika – zajedničara prekrši ovu odredbu te raspoláže sa stvari, pravom ili sličnim pravnim entitetom kao da

<sup>31</sup> *Ibid.*

<sup>32</sup> *Ibid.*

<sup>33</sup> *Ibid.*

<sup>34</sup> *Ibid.*

<sup>35</sup> *Op. cit.* (bilj. 18), str. 326.

je samo njegovo ili kao da je njegovo i da pripada još nekolicini suvlasnika – zajedničara, ali ne svima, tada djeluje kao poslovođa bez naloga.<sup>36</sup>

Sunasljednik – zajedničar koji tako djeluje, mora za svoje ponašanje snositi određene sankcije jer je povrijedio tuđe pravo vlasništva koje je nepovrjedivo i neotuđivo. Sankcije koje su predviđene za toga sunasljednika – zajedničara predviđene su Zakonom o obveznim odnosima.<sup>37</sup> No, to su dispozitivne odredbe<sup>38</sup> tako da je moguće nešto drugo urediti oporukom ili sporazumom između sunasljednika – zajedničara.<sup>39</sup>

Iznimka od toga da se za predmet zajednice brinu svi sunasljednici – zajedničari jest u tome kada je sam predmet nasljedničke zajednice povjeren na brigu i skrb izvršitelju oporuke ili skrbniku ostavine i tada se na objekt nasljedničke zajednice ne primjenjuju pravila o zajedničkom vlasništvu.<sup>40</sup>

Kada postoji više osoba koje jednoglasno moraju donositi odluke o raspolaganju nekim dobrom, tada to može predstavljati probleme i moguće sukobe među sunasljednicima – zajedničarima stoga sunasljednici – zajedničari mogu imenovati upravitelja koji će donositi odluke vezane uz predmet nasljedničke zajednice i koji će raspolagati tim dobrom.<sup>41</sup>

Odluku o imenovanju upravitelja moraju donijeti svi zajedno te također moraju odrediti i djelokrug poslova upravitelja te ga u svakom trenutku mogu jednoglasnom odlukom opozvati ne bude li obavljao svoju dužnost onako kako bi trebao. Ono što je odlukom svih sunasljednika – zajedničara definirano kao djelokrug upraviteljevih poslova o tome on odluke donosi samostalno, a ono što nije stavljeno u njegov djelokrug, o tome i dalje odluke donose sunasljednici – zajedničari jednoglasno.<sup>42</sup>

## 4.2. USTUPANJE UDJELA SUNASLJEDNIKU

U trenutku smrti ostavitelja osnivaju se nasljedničke zajednice ako se kao nasljednici pojave dvije ili više osoba. Njihovi udjeli u tim nasljedničkim zajednicama utvrđuju se prema njihovim još neutvrđenim alikvotnim dijelovima u nasljedstvu.<sup>43</sup>

<sup>36</sup> Zakon o obveznim odnosima, Narodne novine, broj 35/2005, 41/2008, 125/2011, 78/2015, 29/2018, čl. 1121.

<sup>37</sup> *Ibid.*

<sup>38</sup> Dispozitivne odredbe zakona znače da se zakonske odredbe primjenjuju ukoliko za predviđenu situaciju stranke nisu ništa drugo među sobom ugovorile, no ukoliko se radi o dispozitivnim zakonskim odredbama strankama je dopušteno ugovoriti nešto drugo što je čak i u suprotnosti sa dispozitivnim zakonskim normama.

<sup>39</sup> *Op. cit.* (bilj. 18), str. 326.

<sup>40</sup> *Op. cit.* (bilj. 18), str. 327.

<sup>41</sup> *Ibid.*

<sup>42</sup> *Ibid.*

<sup>43</sup> *Ibid.*



Kada u jednom trenutku sunasljednici – zajedničari više ne žele biti dio nasljedničke zajednice, mogu istupiti iz zajednice tako da svoj udio u nasljedničkoj zajednici ustupe drugim sunasljednicima – zajedničarima ili u cijelosti ili samo djelomično, a također mogu ustupiti svoj nasljedni udio u svim nasljedničkim zajednicama ili u samo nekim.<sup>44</sup> Ako nijedan sunasljednik – zajedničar više ne želi biti član nasljedničke zajednice, tada može doći do razvrgnuća nasljedničke zajednice.

Prijenos udjela u nasljedničkoj zajednici mora se obaviti u pisanu obliku što znači da je temelj pravni posao, odnosno ugovor o prijenosu (ustupanju) nasljednog dijela.<sup>45</sup> “Sadržaj ugovora o ustupanju nasljednog dijela je prenošenje udjela u nasljedničkoj zajednici na suugovornika. Ustupanje udjela može biti ugovoreno u pogledu svih ili samo nekih zajedničkih stvari, prava ili sličnih pravnih entiteta, i to u cijelosti ili samo djelomično, naplatno ili besplatno, neograničeno ili ograničeno.”<sup>46</sup> Da bi bilo koji ugovor bio valjan, on mora sadržavati opće pretpostavke za valjanost,<sup>47</sup> no osim toga kod ugovora o prijenosu nasljednoga dijela zahtijeva se i pisani oblik koji mora biti ovjeren od suca nadležnog suda ili sastavljen u obliku javnobilježničkog akta ili solemniziran po javnom bilježniku ili mora biti dan u obliku nasljedničke izjave, ali tada druga strana mora tu njegovu ponudu prihvatiti jer je riječ o dvostranom pravnom poslu.<sup>48</sup>

Pravni učinak ugovora ovisi o tome prenosi li se udio u nasljedničkoj zajednici nekome od sunasljednika – zajedničara ili nekome trećemu.<sup>49</sup> Ako je suugovornik sunasljednik – zajedničar tada ugovor o ustupanju nasljednoga dijela odmah proizvodi pravne učinke i nasljedni dio odmah prelazi na sunasljednika – zajedničara. Ako je suugovornik neka treća osoba, tada ugovor o ustupanju nasljednoga dijela proizvodi pravne učinke samo u pogledu obveze koju je sunasljednik – zajedničar dužan ispuniti trećoj osobi nakon što dođe do razvrgnuća nasljedničke zajednice, odnosno nakon što ona preraste u zajednicu suvlasničkoga tipa, a ta treća osoba koja je suugovornik samo ima pravo zahtijevati prijenos toga nasljedničkog udjela koji je bio predmet ugovora nakon razvrgnuća nasljedničke zajednice. Razlog tomu je što ne može neka treća osoba biti subjekt nasljedničke zajednice ako nije jedan od ostaviteljevih nasljednika.<sup>50</sup>

Nadalje, u pravilu svi sunasljednici – zajedničari u pravnom prometu prema trećima djeluju kao jedna osoba koja je vlasnik neke stvari, prava ili s njime izjednačenoga prav-

---

<sup>44</sup> *Ibid.*

<sup>45</sup> *Ibid.*

<sup>46</sup> *Ibid.*

<sup>47</sup> Za valjanost ugovora je potrebno da on sadrži stranke, volju, dopustiv i moguć predmet činidbe, osnova mora biti ugovor te mora imati određenu formu.

<sup>48</sup> *Op. cit.* (bilj. 18), str. 327.

<sup>49</sup> *Op. cit.* (bilj. 18), str. 328.

<sup>50</sup> *Ibid.*

noga entiteta, što znači da tom stvari mogu raspolagati jedino zajednički, odnosno suglasnošću svih sunasljednika – zajedničara. Ako je imenovan upravitelj ostavine ili izvršitelj oporuke, tada njegove odluke glede neke stvari također djeluju prema trećima kao da ih je donijela jedna osoba jer je on izabran i njegov djelokrug je određen suglasnošću svih sunasljednika – zajedničara. No kako to inače biva tako i ovdje postoji iznimka od pravila, odnosno slučajevi kada će neki sunasljednik – zajedničar ili više njih, ali ne svi, moći donijeti odluku glede neke stvari, prava ili s njime izjednačenoga pravnoga entiteta koji je u zajedničkom vlasništvu sunasljednika – zajedničara.<sup>51</sup> “Ako je sunasljednik – zajedničar koji je pravno raspolagao imao za to nalog svih ostalih, odnosno ako su oni naknadno odobrili to njegovo raspolaganje.”<sup>52</sup> “Ako u korist poštenih stjecatelja djeluju pravila o zaštiti njihovog povjerenja u pravnom prometu bilo pravila o zaštiti povjerenja pri stjecanju pokretnina, pravila o zaštiti povjerenja pri stjecanju nekretnina ili pravila o zaštiti povjerenja pri stjecanju od tobožnjeg nasljednika koji se legitimirao pravomoćnim rješenjem o nasljeđivanju.”<sup>53</sup>

Aktivno i pasivno legitimirani<sup>54</sup> jedino su svi sunasljednici – zajedničari zajedno ili osoba koja je ovlaštena upravljati stvari je aktivno i pasivno legitimirana samostalno ako takva osoba postoji glede neke stvari, prava ili s njima izjednačenoga pravnoga entiteta. Osim toga, iz predmeta nasljedničke zajednice kao treće osobe mogu se namiriti jedino ostaviteljevi vjerovnici ili oni vjerovnici koji su vjerovnici svih sunasljednika – zajedničara.<sup>55</sup> U suprotnom, vjerovnici moraju čekati da nasljednička zajednica preraste u zajednicu suvlasničkoga tipa pa tek tada mogu zahtijevati namirenje od pojedinoga suvlasnika koji je ujedno njihov dužnik.

Kako je već spomenuto, nasljednička zajednica protekom određenoga vremena i poduzimanjem određenih pravnih radnji prerasta u suvlasničku zajednicu. To se događa u trenutku pravomoćnosti rješenja o nasljeđivanju koje je donio ostavinski sud ili javni bilježnik kao povjerenik ostavinskoga suda.<sup>56</sup> Postoji još jedna situacija koju Zakon o vlasništvu i drugim stvarnim pravima predviđa kao mogućnost prerastanja nasljedničke zajednice u suvlasničku zajednicu koja pruža određenu samostalnost svakome suvlasniku u smislu da može samostalno raspolagati svojim alikvotnim dijelom.<sup>57</sup> Druga situacija prerastanja nasljedničke zajednice u suvlasničku kada bi “sunasljednici – zajedničari

<sup>51</sup> *Ibid.*

<sup>52</sup> Zakon o obveznim odnosima, Narodne novine, broj 35/2005, 41/2008, 125/2011, 78/2015, 29/2018, čl. 1129.

<sup>53</sup> *Op. cit.* (bilj. 18), str. 329.

<sup>54</sup> Aktivno legitimirani znači da jedino svi sunasljednici zajedno imaju pravo podnošenja tužbe, a pasivno legitimirani znači da jedino mogu u parnici na strani tuženika istupati svi zajedno uzimajući kao da su oni jedna stranka.

<sup>55</sup> Zakon o nasljeđivanju, Narodne novine, broj 48/2003, 163/2003, 35/2005, 127/2013, 33/2015.

<sup>56</sup> *Op. cit.* (bilj. 18), str. 329.

<sup>57</sup> *Loc. cit.* (bilj. 1).

mogli svojom suglasnom odlukom o veličini njihovih nasljednih dijelova pretvoriti sve svoje zajednice tipa zajedničkoga vlasništva u zajednice tipa suvlasništva.<sup>58</sup>

### 4.3. ODRICANJE OD NASLJEDSTVA KOJE NIJE OTVORENO

Kako je već rečeno, nasljedstvo s ostavitelja prelazi na njegove nasljednike *ipso iure* u trenutku ostaviteljeve smrti, što otvara dodatna pitanja što ako se neki potencijalni nasljednik želi odreći imovine još za života ostavitelja. On se nasljedstva može odreći na ostavinskoj raspravi, no budući da je rješenje o nasljeđivanju deklarativne naravi, što znači da ako ostavitelj ima neke dugove, ostaviteljevi vjerovnici mogu potraživati ispunjenje obveze od nasljednika i prije pravomoćnosti rješenja o nasljeđivanju.<sup>59</sup>

Upravo radi izbjegavanja takvih slučajeva i neželjenih davanja nasljednika kako bi podmirili dugove ostavitelja ako ne žele prihvatiti nasljedstvo, u pravnoj praksi razvija se ugovor o odricanju od nasljedstva koje nije otvoreno.<sup>60</sup> Osim standardnih pretpostavki koje moraju biti ispunjene kako bi svaki ugovor bio valjan, Zakon o nasljeđivanju propisuje još neke dodatne pretpostavke, a to su one vezane uz subjekte ugovora, predmet odricanja, oblik (forma) ugovora.<sup>61</sup> Što se tiče subjekata, Zakon izričito navodi kako takav ugovor mogu sklopiti jedino preci sa svojim potomcima i bračnim drugom. Ako ga ostavitelj za svoga života sklopi s nekom osobom koja je u nekom drugom krvnom srodstvu s njime, tada će taj ugovor biti ništetan.<sup>62</sup> Što se predmeta ugovora tiče, navodi se kako to može biti jedino zakonski i nužni nasljedni dio.<sup>63</sup>

Posljednja posebna pretpostavka prema Zakonu o nasljeđivanju jest ta što ugovor mora imati određenu formu koja se sastoji u tome da mora biti u pisanoj obliku i ovjeren od suca nadležnog općinskog suda, a sastavljen mora biti u obliku javnobilježničkog akta ili mora biti solemniziran po javnom bilježniku. Također je Zakonom isključena mogućnost ovjere ovoga ugovora od strane sudskoga savjetnika.<sup>64</sup>

<sup>58</sup> *Op. cit.* (bilj. 18), str. 330.

<sup>59</sup> Butković, Marija, Odricanje od nasljedstva, s posebnim osvrtom na ugovor o odricanju od nasljedstva koje nije otvoreno, Informator, 62 (2014), 6267, str. 8.–10.

<sup>60</sup> Ugovor o odricanju od nasljedstva koje nije otvoreno, dvostrani je pravni posao, čije je djelovanje odgođeno do trenutka kada se otvori nasljedstvo ostavitelja (pretka koji je s potomkom ili bračnim drugom zaključio ugovor.

<sup>61</sup> *Op. cit.* (bilj. 59), str. 9.

<sup>62</sup> *Ibid.*

<sup>63</sup> *Ibid.*

<sup>64</sup> *Ibid.*

#### 4.4. RAZVRGNUĆE ZAJEDNICE SUNASLJEDNIKA – ZAJEDNIČARA

Kada sunasljednici – zajedničari više ne žele biti dio niti nasljedničke zajednice niti suvlasničke zajednice, tada imaju pravo na razvrgnuće zajednice, odnosno na diobu dobara koji su bili predmet jedne ili više nasljedničkih ili suvlasničkih zajednica koje se razvrstavaju prema pravilima Zakona o vlasništvu i drugim stvarnim pravima. Razvrgnuti mogu samo jednu zajednicu u vezi s jednom stvari ili više nasljedničkih zajednica.

“Razvrgnuće zajednice će za sunasljednike – zajedničare kojima se zajednica razvrstava imati dva međusobno povezana učinka; s jedne strane će svaki gubiti svoj dotadašnji udio u toj nasljedničkoj zajednici, odnosno alikvotni dio koji mu pripada u zajednici sunasljednčkog tipa, a s druge strane će svaki umjesto toga steći neki dio onoga što je bilo predmetom te zajednice, odnosno tražbinu na isplatu toga dijela.”<sup>65</sup>

Tako razlikujemo dobrovoljno, odnosno sporazumno razvrgnuće te sudsko, odnosno prisilno razvrgnuće nasljedničke zajednice.

Specifičnost kod dobrovoljnoga razvrgnuća jest u tome što je potrebna suglasnost svih sunasljednika – zajedničara glede sljedećih stavki: “Da se razvrgnuće obavi, da je predmet u pogledu kojeg se zahtijeva razvrgnuće zajednice zaista predmet njihove nasljedničke zajednice, koje su sve osobe sunasljednici – zajedničari u pogledu tog predmeta, po kojem će se kriteriju provesti dioba među sunasljednike – zajedničare te o načinu razvrgnuća.”<sup>66</sup> Kod dobrovoljnoga razvrgnuća forma sporazuma nije strogo propisana što znači da se ne traži neki poseban oblik, no za razvrgnuće pojedinih vrsta nasljedničkih zajednica bit će potreban pisani oblik ako to proizlazi iz vrste objekta nasljedničke zajednice.<sup>67</sup> Primjer toga su nekretnine za koje se zahtijeva da sporazum mora biti u pisanoj obliku.<sup>68</sup>

Do sudske diobe nasljedničke zajednice doći će kada stranke zatraže odluku suda o razvrgnuću nasljedničke zajednice, ali također mora doći i kada ne postoji suglasnost stranaka o samome razvrgnuću ili o načinu razvrgnuća nasljedničke zajednice. Kod sudskoga razvrgnuća sud ili javni bilježnik kao povjerenik suda ne može odlučivati prema svom slobodnom nahođenju, nego je vezan kogentnim odredbama Zakona.<sup>69</sup>

Sud je vezan kogentnim odredbama Zakona ako ne postoji suglasnost između stranaka o načinu razvrgnuća nasljedničke zajednice, no postoji li suglasnost te one zajednički pokreću postupak pred sudom samo kako bi imale sudsku odluku o razvrgnuću, tada je

<sup>65</sup> *Op. cit.* (bilj. 18), str. 331.

<sup>66</sup> *Op. cit.* (bilj. 18), str. 332.

<sup>67</sup> *Ibid.*

<sup>68</sup> *Loc. cit.* (bilj. 52).

<sup>69</sup> Zakon o nasljeđivanju, Narodne novine, broj 48/2003, 163/2003, 35/2005, 127/2013, 33/2015.

sud vezan sporazumom stranaka koji one zajednički stavljaju pred suca kako bi donio odluku o razvrgnuću nasljedničke zajednice u skladu s navedenim sporazumom. Ako ne postoji sporazum stranaka, jedna stranka može tražiti sudsko razvrgnuće isplatom, no samo ako ima *opravdan razlog*.<sup>70</sup>

Razvrgnuće može provesti i javni bilježnik<sup>71</sup> ako postoji suglasnost stranaka o razvrgnuću i načinu razvrgnuća, no ako ne postoji suglasnost, tada je javni bilježnik dužan spis predmeta vratiti ostavinskom sudu.<sup>72</sup>

Na razvrgnuće nasljedničke zajednice može utjecati i ostavitelj koji za života može napisati oporuku u koju može unijeti odredbu o načinu razvrgnuća nasljedničke zajednice. Jedini preduvjet da se takva oporučna odredba poštuje jest da je valjana.<sup>73</sup>

Što se tiče subjekata, Zakon izričito navodi kako takav ugovor mogu sklopiti jedino preci sa svojim potomcima i bračnim drugom. Ako ga ostavitelj za svoga života sklopi s nekom osobom koja je u nekom drugom krvnom srodstvu s njime, tada će taj ugovor biti ništetan.<sup>74</sup>

#### 4.5. URAČUNAVANJE DAROVA SUNASLJEDNIKU

Osim što nasljednik dobiva dio dobara nakon smrti ostavitelja, on može dobiti neke stvari i prava od ostavitelja još za njegova života koje ostavitelj može prenijeti u posjed ili u vlasništvo budućega nasljednika. Do toga može doći kada jedan od sunasljednika primi neki vrjedniji dar od ostavitelja za vrijeme ostaviteljeva života, a ostali ne. Tada se postavlja pitanje ravnopravnosti svih sunasljednika koji sudjeluju u nasljedničkoj zajednici. Razlika se pravi s obzirom na to je li riječ o nasljedniku čiji je pravni temelj nasljeđi-

<sup>70</sup> Pod opravdanim razlogom podrazumijeva se da jedna stranka ima pravo zadržati cijeli predmet nasljedničke zajednice ako joj je on nužan za daljnje obavljanje djelatnosti i to joj je izvor prihoda. Primjer: Nakon smrti oca sin i kći nasljeđuju stomatološku ordinaciju na jednake dijelove (1/2), no kći je također stomatolog po struci, a sin je prodavač. Tada kći može zahtijevati sudsku diobu nasljedničke zajednice isplatom jer ima dovoljno opravdan razlog za to.

<sup>71</sup> Izmjenama Zakona o nasljeđivanju ostavinske postupke najčešće sada ostavinski sudovi povjeravaju javnim bilježnicima kao povjerenicima suda koji provode ostavinski postupak ako su stranke suglasne o svim pitanjima. Ako se o bilo kojem pitanju tijekom ostavinskoga postupka pojavi spor među strankama, javni bilježnik je dužan prekinuti postupak te vratiti spis predmeta s izvješćem ostavinskome sudu kako bi on dalje nastavio vođenje toga ostavinskoga postupka.

<sup>72</sup> *Op. cit.* (bilj. 18), str. 334.

<sup>73</sup> Primjer: Otac za života napiše oporuku u kojoj navede da kuću u Zagrebu ostavlja sinu Marku, a stan u Rijeci kćeri Ivani. Da ne postoji oporuka nakon očeve smrti, Marko i Ivana bili bi suvlasnici na obje nekretnine, a ovako je odmah određeno što pripada kome i nepotrebni su daljnji postupci razvrgnuća nasljedničke zajednice.

<sup>74</sup> *Loc. cit.* (bilj. 59).

vanya oporuka ili zakon.<sup>75</sup> Ako je pravni temelj sudjelovanja u sunasljedničkoj zajednici oporuka, tada se sunasljedniku darovi za života ne mogu uračunavati u njegov nasljedni dio, osim ako ostavitelj nije izričito naveo da se njegov dar pojedinome sunasljedniku uračuna u sunasljednikov nasljedni dio.<sup>76</sup>

Za razliku od toga ostaviteljevi darovi sunasljedniku, čiji je pravni temelj za sudjelovanje u nasljedničkoj zajednici zakon, uračunat će se i oduzeti mu se od vrijednosti njegovoga nasljednoga udjela u nasljedničkoj zajednici koje bi mu na temelju zakona pripadalo da nije primio takve darove. Jedino mu se vrijednost takvih darova neće uračunati u njegov nasljedni dio ako je sam ostavitelj još za života odredio da mu se određeni darovi ne uračunavaju. “Zakonskom nasljedniku se može – ako ostavitelj nije drukčije odredio – uračunati u nasljedni dio vrijednost darova koje je primio od ostavitelja, vrijednost onoga što je taj nasljednik ostao dužan ostavitelju (nasljednikovi dugovi ostavitelju) te vrijednost zapisa što je ostavitelj nasljedniku namijenio svojom oporukom.”<sup>77</sup> Zakonodavni okvir Republike Hrvatske pod pojmom dara podrazumijeva sve ono što je stečeno od ostavitelja za njegova života, bilo da je riječ o formalno sklopljenom ugovoru o darovanju ili o nekakvom besplatnom pravnom poslu.<sup>78</sup>

Ipak i kod zakonskoga nasljednika postoje neki darovi koji mu se neće uračunavati u njegov nasljedni dio, a to su: vrijednost plodova i drugih koristi koje je nasljednik imao od darova sve do ostaviteljeve smrti, vrijednost uobičajenih manjih darova, vrijednost darova učinjenih u obliku troškova obveznog uzdržavanja, vrijednost darova učinjenih u obliku troškova obveznog školovanja nasljednika (hoće li se uračunati ono što je ostavitelj potrošio na neobvezno školovanje nasljednika, odlučit će sud prema okolnostima slučaja, uzimajući naročito u obzir vrijednost ostavine i troškova školovanja i osposobljavanja za samostalan život ostalih nasljednika te oni darovi za koje ostavitelj nije želio da ih se uračuna nasljedniku pa je tu svoju volju očitovao ili se barem iz okolnosti može zaključiti da je to bila volja ostaviteljeva.<sup>79</sup>

Sve što je navedeno koji se darovi ne uračunavaju nasljedniku isto tako se i ti dugovi ne uračunavaju nasljedniku ako je on dužnik, a ostavitelj je bio vjerovnik i imao je potraživanje prema nasljedniku. Također je jedno od bitnih pitanja koje se pojavljuje u kojem trenutku se izračunava vrijednost dara. Uzima se ona vrijednost dara koja je bila tržišna vrijednost u trenutku ostaviteljeve smrti, odnosno u trenutku otvaranja nasljedstva.

<sup>75</sup> Kačer, Hrvoje, *Uračunavanje darova (collatio bonorum) prema Zakonu o nasljeđivanju, Savjetovanje “Aktualnosti hrvatskog zakonodavstva i pravne prakse”*, Godišnjak 12, 2005.

<sup>76</sup> *Ibid.*

<sup>77</sup> *Op. cit.* (bilj. 18), str. 337.

<sup>78</sup> *Op. cit.* (bilj. 52), članak 479.–480.

<sup>79</sup> *Op. cit.* (bilj. 18), str. 338.

Kod provođenja uračunavanja postoje dva načina provedbe. Prvi je takozvana idealna kolacija gdje se samo računski vrijednost dara oduzme od vrijednosti ukupnoga sunasljednika u udjelu u nasljedničkoj zajednici, dok se sunasljedniku pruža mogućnost realne kolacije,<sup>80</sup> što znači da on može dar vratiti u ostavinsku masu. Tada se ostavinska masa dijeli na sunasljednike na one pripadajuće dijelove prema Zakonu o nasljeđivanju s obzirom na to kojem nasljednom redu pripadaju, odnosno u kojem su osobnom svojstvu bili s ostaviteljem.<sup>81</sup>

#### 4.6. NASLJEĐIVANJE OSTAVITELJEVIH DUGOVA

Sunasljednici nasljeđuju u jednakim omjerima ostaviteljeva prava, odnosno stvari koje su predmet nasljedničkih zajednica, a jednako tako u jednakim udjelima stječu i obvezu namirenja ostaviteljevih obveza.

Razlikuje se položaj sunasljednika s obzirom na to je li riječ o nedjeljivim ili djeljivim obvezama. Ako je riječ o nedjeljivim obvezama, tada sunasljednici odgovaraju prema pravilima Zakona o obveznim odnosima.<sup>82</sup>

Ako je riječ o djeljivim obvezama, tada sunasljednici imaju položaj solidarnih dužnika, odnosno sudužnika prema ostaviteljevim vjerovnicima.<sup>83</sup> Takav položaj odgovara vjerovnicima jer oni tada imaju pravo namiriti se od bilo kojega solidarnoga dužnika kao sunasljednika. Ako je samo jedan sunasljednik podmirio obvezu, on tada ima pravo regresu od ostalih solidarnih dužnika prema pravilima našega obveznoga prava. Također vjerovnik može tražiti i od svih zajedno da ispune činidbu, a ako su oni solidarno odgovorni, tada je svaki od njih odgovoran za cijelu činidbu.<sup>84</sup>

Osim nasljeđivanja ostaviteljevih dugova, ostaviteljevi nasljednici imaju također prava i obveze koje imaju nasljednici samom činjenicom što su postali ostaviteljevi nasljednici. Najčešće takva prava i obveze nastaju u povodu zapisa kojim ostavitelj ostavlja svoju imovinu oneratu ili oneratima<sup>85</sup> ako ih ima više, ali jednoga obvezuje da je dužan zapis ispuniti nekoj trećoj osobi. Tada treća osoba može zahtijevati ispunjenje zapisa jedino od osobe koju je ostavitelj imenovao da je dužna ispuniti zapis. Osim toga ostavitelj osim

<sup>80</sup> Sunasljednicima je ostavljena mogućnost izbora između idealne i realne kolacije.

<sup>81</sup> *Loc. cit.* (bilj. 75).

<sup>82</sup> *Op. cit.* (bilj. 52), članak 64.

<sup>83</sup> *Op. cit.* (bilj. 52), članak 41.

<sup>84</sup> *Loc. cit.* (bilj. 52).

<sup>85</sup> Onerat je u pravilu ostaviteljev nasljednik koji je nešto dobio od ostavitelja u nasljedstvo, ali mora ispuniti neku činidbu, odnosno ima neku obvezu davanja prema nekoj trećoj osobi u čiju je korist ostavitelj dao zapis svome nasljedniku u oporuci.

prava imenovanja jednoga onerata također može imenovati dva ili više sunasljednika oneratima pa i sve sunasljednike.

Budući da je zapis oporučna odredba i ako se dogodi da ostavitelj imenuje treću osobu kojoj se zapis treba ispuniti i navede predmet zapisa, ali ne navede onerata, tada se ide u zaštitu poštene treće osobe i zapis su dužni ispuniti svi sunasljednici zajedno.

Ako postoji više onerata, a radi se o djeljivoj obvezi tada je kao i za podmirenje ostaviteljevih obveza svaki sunasljednik dužan podmiriti odnosno ispuniti onaj dio zapisa koji je razmjern njegovome nasljednom udjelu u ostavini. Jedina situacija kada se neće posegnuti za ovim pravilom je kada je iz same oporuke jasno vidljivo da ostavitelj nije htio da odgovaraju svi te se jasno može utvrditi ostaviteljeva volja.

Među oneratima najčešće ne postoji solidarnost te oni ne odgovaraju za ispunjenje zapisa solidarno niti se uspostavlja zajednica sudužnika, do toga će doći ako oni odgovaraju za isti zapis, a nije poimenice određeno koji je od sunasljednika onerat i koji je dužan ispuniti zapis zapisovniku te ako je solidarnost među oneratima uspostavljena oporučnom odredbom ostavitelja.

Postoje situacije kada onerati zapisovnicima ne moraju u cijelosti ispuniti zapis ili ga ne moraju uopće ispuniti, a to je kada nečije pravo na nužni dio otežava ili onemogućuje ispunjenje zapisa. Onerati zapis ne moraju ispuniti jedino ako imaju valjan razlog za to, a temelj za odbijanje ispunjenja zapisa mora biti valjana odluka suda ili rješenje javnoga bilježnika. Ako do toga dođe, tada onerat može zahtijevati da sud donese odluku kojom će umanjiti njegovu dužnost ispunjenja zapisa djelomično ili u potpunosti ovisno o okolnostima pojedinoga slučaja.

#### 4.7. ODGOVORNOST ONERATA ZA ISPUNJENJE ZAPISA

Sunasljednik kao onerat odgovoran je za ispunjenje zapisa zapisovniku osobno cijelom svojom imovinom, ali samo do iznosa kolika je vrijednost zapisa koji je on dužan ispuniti. Osim što je odgovornost osobna, ona je također ograničena jer nitko nije dužan ispuniti zapis preko vrijednosti onoga što je stekao zbog ostaviteljeve smrti.<sup>86</sup> Postoji također i međusobna odgovornost onerata, a ona se procjenjuje prema pravilima za nedjeljive<sup>87</sup> i za solidarne obveze.<sup>88</sup>

Jedna od najvažnijih razlika između odgovornosti sunasljednika za ostaviteljeve dugove i odgovornosti sunasljednika za ispunjenje zapisa jest u tome što ostaviteljevi dugovi imaju pravo prvenstva pri namirivanju obveza.

<sup>86</sup> *Op. cit.* (bilj. 52), članak 53.

<sup>87</sup> *Op. cit.* (bilj. 52), članak 64.

<sup>88</sup> *Op. cit.* (bilj. 52), članak 43.



Nešto su blaže odredbe kada su posrijedi ostaviteljevi oporučni nalozi. Kod ostaviteljevih oporučnih naloga najčešće će se primjenjivati odredbe o zapisu, no ako se nalog koji je ostavitelj ostavio nekome od sunasljednika u oporuci ne ispuni, to neće izazvati tako stroge posljedice niti će se nekoga od sunasljednika koji su bili određeni za ispunjenje naloga pozvati niti siliti na ispunjenje oporučnoga naloga.

#### **4.8. PITANJE VRAĆANJA NAKNADE KOJU JE PRIMAO OSTAVITELJ NA IME SVOGA SOCIJALNOGA STATUSA**

Pravni temelj za isplaćivanje naknade ostavitelju je rješenje centra za socijalnu skrb. “Obveza naknaditi ono što je ostavitelj bio primio na temelju rješenja centra za socijalnu skrb na ime stalne pomoći ili stalnog smještaja, nastaje ostaviteljevom smrću za one ostaviteljeve nasljednike koji su ga na temelju zakona bili dužni uzdržavati.”<sup>89</sup> Ako postoji više sunasljednika koji su ga bili dužni uzdržavati na temelju zakona, tada oni postaju sudužnici, odnosno solidarni dužnici vjerovniku, a u ovom slučaju vjerovnik je ministarstvo zaduženo za poslove socijalne skrbi.<sup>90</sup>

Osim toga, ostaviteljevi sunasljednici osim tih obveza imaju i brojna druga prava. Ako je nakon smrti ostavitelja ostao neki pokrenut, a još neokončan postupak, tada sunasljednici imaju pravo upustiti se u taj spor i sudjelovati te poduzimati pravne radnje do okončanja postupka, dopuštaju li to zakonske odredbe. Neki od takvih postupaka u kojima bi sunasljednici mogli sudjelovati jesu postupak za poništaj ili postupak za sporazumni razvod braka.

#### **4.9. SJEDINJENJE I RAZDVAJANJE PRAVNIH POLOŽAJA SUNASLJEDNIKA**

Osim brojnih prava i obveza sunasljednika u našem nasljednomu pravu postoji mogućnost sjedinjenja i razdvajanja pravnih položaja sunasljednika. Sjedinjenje pravnih položaja sunasljednika zbiva se u trenutku smrti ostavitelja jer oni tada postaju sunasljednici – zajedničari, i njihov pravni položaj nije samostalan nego je uključen u nasljedničku zajednicu, što znači da nijedan sunasljednik – zajedničar ne može samostalno raspolažati onim dijelom nasljedstva koje mu prema zakonu ili oporuci pripada dok ne dođe do razvrgnuća nasljedničke zajednice ili dok sud odnosno javni bilježnik ne donese odluku odnosno rješenje o nasljeđivanju na temelju kojega se utvrđuju nasljedni dijelovi svakoga pojedinoga nasljednika.

<sup>89</sup> Zakon o socijalnoj skrbi, Narodne novine, broj 157/2013, 152/2014, 99/2015, 52/2016, 16/2017, 130/2017, čl. 197.

<sup>90</sup> Ministarstvo za demografiju, obitelj, mlade i socijalnu politiku, <https://mdomsp.gov.hr>, pristupljeno 7. listopada 2018.

Situacija je nešto malo kompliciranija kod razdvajanja pravnih položaja sunasljednika jer je tu uključena i neka treća osoba koja može biti izvršitelj oporuke ili skrbnik ostavine. Također do odvajanja pravnoga položaja sunasljednika može doći i zahtjevom ostaviteljevih vjerovnika za izdvajanje dijela nasljedstva iz cjelokupne ostavine (*separatio bonorum*). Može se dogoditi i da je naknadno postavljen skrbnik ostavine, što znači da je već bilo došlo do sjedinjenja pravnih položaja ostaviteljevih nasljednika pa je tek postavljanjem skrbnika ostavine došlo do ponovnoga razdvajanja te se smatra kako je od trenutka postavljanja skrbnika ostavine, pravni položaj sunasljednika ponovno odvojen.

#### 4.10. PITANJE FAKTIČNOGA ZAUZIMANJA POLOŽAJA SUNASLJEDNIKA TE USKLAĐIVANJE FAKTIČNOGA S PRAVNIM POLOŽAJEM SUNASLJEDNIKA

Što se tiče ostaviteljevih sunasljednika, oni mogu stupati u pravne odnose ostavitelja odmah nakon ostaviteljeve smrti bez poduzimanja nekih dodatnih radnji suda. Problem se javlja ako ostavitelja naslijedi više sunasljednika te su oni u pravnom prometu sunasljednici – zajedničari koji donose odluke vezane uz predmet nasljedničke zajednice zajednički. Ako se jedan od sunasljednika istakne i sam počne poduzimati pravne radnje kao da je on jedini ostaviteljev nasljednik, tada bi ostali mogli podnijeti prema njemu zahtjev za izvanugovornu odgovornost za štetu pozivajući se na Zakon o obveznim odnosima jer je on djelovao kao *poslovođa bez naloga*.<sup>91</sup>

Nasljednik je ovlašten prema svim trećim osobama od trenutka prijelaza nasljedstva na njega postavljati vlasničke zahtjeve<sup>92</sup> te zahtjeve za zaštitu posjeda, ali ako postoji više sunasljednika tada oni to mogu učiniti zajednički prema trećim osobama, a sunasljednik bi mogao isticati navedene zahtjeve i sam u opsegu koliko on ima pravo udjela u nasljedničkoj zajednici.<sup>93</sup>

Do usklađivanja faktičnoga s pravnim položajem nasljednika će doći u trenutku kada je neka treća osoba bespravno oduzela predmet nasljedničke zajednice i drži ga u svojoj vlasti. Tada nasljednik kao i sunasljednici imaju pravo podnijeti nasljednički zahtjev protiv treće osobe kod koje se predmet nasljedničke zajednice nalazi da tu stvar vrati natrag njima.<sup>94</sup>

<sup>91</sup> *Op. cit.* (bilj. 52); članak 1121.

<sup>92</sup> *Loc. cit.* (bilj. 1): Vlasnički zahtjevi su zahtjevi koje vlasnik može uputiti nepoštenoj trećoj osobi da se suzdrži od radnji kojima dira u njegovo pravo vlasništva. Postoje razni vlasnički zahtjevi kao što su na primjer vlasnički zahtjev za uredenje međe te vlasničke tužbe (prava vlasnička tužba, tužba predmnijevanog vlasnika, prava vlasnička tužba za prestanak uznemiravanja te tužba predmnijevanog vlasnika za prestanak uznemiravanja).

<sup>93</sup> *Op. cit.* (bilj. 18), str. 350.

<sup>94</sup> *Ibid.*

## 5. REGULATIVA PRAVNOG POLOŽAJA SUNASLJEDNIKA U DRŽAVAMA EUROPSKE UNIJE

### 5.1. PRAVNI POLOŽAJ NASLJEDNIKA U ITALIJI

Nasljednopravni sustav Italije<sup>95</sup> sličan je onome u Republici Hrvatskoj, no ipak postoje neke razlike koje je potrebno istaknuti. Kao ni u Republici Hrvatskoj tako ni u Italiji nisu dopušteni ugovori o budućem nasljedstvu, no talijansko zakonodavstvo razlikuje dvije vrste oporučnih raspolaganja. Prva mogućnost je raspolaganje cijelom imovinom ili samo jednim njezinim dijelom, ali se ne navodi koja je to točno imovina, odnosno što točno čini ostavinu, a druga mogućnost je raspolaganje jednim ili više posebno utvrđenih dijelova.

Talijanski nasljednopravni sustav također poznaje javnu oporuku koja se također kao i kod nas upisuje u poseban upisnik i mora biti sastavljena u obliku javnobilježničke isprave, a značaj i snaga u pravnom prometu javnobilježničke isprave u Republici Hrvatskoj reguliranu su Zakonom o javnom bilježništvu.<sup>96</sup> Za razliku od zakonskoga raspolaganja u Italiji poručno raspolaganje ne mora prethodno biti registrirano. Nakon smrti oporučitelja potrebno je oporuku prebaciti iz Upisnika oporuka u Upisnik transakcija *inter vivos*.<sup>97</sup> Za javnu oporuku također je potrebno u Upisnik upisati i potvrdu o prijenosu.

Nakon smrti ostavitelja oporuka vlastoručna oporuka se mora dostaviti javnom bilježniku koji mora osigurati da oporuka ima pravni učinak, a to može učiniti na način da oporuku unese u evidenciju o objavi.

Oporučitelj svojom imovinom raspolaže bez ikakvih ograničenja. Pravo na nužni dio imaju prema talijanskome pravu braćni drug ostavitelja, njegova djeca te njihovi potomci, a ako nema djece na mjesto ostaviteljeve djece nastupaju njegovi roditelji. Ako ostavitelj nužne nasljednike nije uključio u ostavinu oporukom, to ne znači da je njegova oporuka ništetna. Ona je i dalje valjana, a nužni nasljednici mogu zahtijevati osporavanje takve oporuke i mogu zahtijevati da im se da ono što im pripada pozivajući se na svoje pravo na nužni dio.

U Italiji je postupak nasljeđivanja reguliran Građanskim zakonom te ako nema sastavljene oporuke ili je oporuka nevaljana, primjenjuju se pravila navedenoga zakona.

<sup>95</sup> European Justice, nasljeđivanje, <https://e-justice.europa.eu/content-general-information-166-de-hr.do?member=1>, pristupljeno 8. listopada 2018.

<sup>96</sup> Javnobilježnička isprava je isprava koju izdaje javni bilježnik koja ima svojstvo javne isprave te je izjednačena s presudama i drugim odlukama sudova i drugih tijela u Republici Hrvatskoj. Napisano prema: Opći javnobilježnički poslovi, <https://pravosudje.gov.hr/pravosudni-sustav-11207/javnobiljeznicka-služba/opci-javnobiljeznicki-poslovi/11590>, pristupljeno 8. listopada 2018. godine.

<sup>97</sup> *Inter vivos* je pravni posao među živima. To znači da je pravni posao sklopljen za vrijeme života jedne ili objiju stranaka, ovisi je li riječ o jednostranom ili dvostranom pravnom poslu. Tipičan primjer pravnoga posla *inter vivos* u Republici Hrvatskoj je ugovor.

Za razliku od situacije u Hrvatskoj, u Italiji pravo naslijediti ostavitelja imaju bračni drug, djeca, roditelji, braća i sestre te srodnici do 6. stupnja na temelju Zakona, dok u Hrvatskoj je teoretski moguće nasljeđivanje do 6. stupnja, no u praksi se rijetko pojavljuje.<sup>98</sup>

Kod zakonskoga nasljeđivanja je potreban osim pripada i prihvata na temelju izjave o prihvatanju, dok kod oporučnog nasljeđivanja takva izjava nije potrebna. Kod oporučnog nasljeđivanja ista je situacija kao kod našeg zakonskoga gdje nije potrebna izjava o prihvatanju nego je potrebno jedino dati izjavu ukoliko se nasljednik na temelju oporuke odriče nasljedstva. Nasljedstvo mora biti potpuno.<sup>99</sup>

Ovlaštena osoba za sastavljanje izjave o prihvatanju nasljedstva je javni bilježnik. Ova pravila se odnose jednako i na prihvatanje odnosno odricanje od nasljedstva za nužne nasljednike.<sup>100</sup>

Pokretanje ostavinskoga postupka jednako je kao i u Republici Hrvatskoj, osim iznimke jer je prema odredbama talijanskoga nasljednoga prava potrebna izjava o prihvatanju nasljedstva za zakonske nasljednike što u Republici Hrvatskoj nije slučaj.

Položaj nasljednika jednak je ako je on samo nasljednik ili je on još ujedno i legatar obvezan ispuniti neku činidbu ili izvršiti nekakvo davanje prema nekoj trećoj osobi koja je u tome odnosu zapisovnik.

Što se tiče ostaviteljevih dugova, Građanski zakon Italije pruža ista pravna rješenja kao i Zakon o nasljeđivanju Republike Hrvatske, što znači da su nasljednici odgovorni za dugove ostavitelja cijelom svojom imovinom, ali do visine naslijeđenoga dijela. Razlika se pravi s obzirom na to što "pravi nasljednik ima neograničenu osobnu odgovornost za dugove umrle osobe te je stoga odgovoran čak i ako iznos dugovanja premašuje vrijednost naslijeđene imovine."<sup>101</sup>

"Ako je nasljedstvo prihvaćeno na temelju popisa imovine, nasljednik je odgovoran za dugove umrle osobe samo do vrijednosti naslijeđene imovine. Potrebno je tada sastaviti izvješće u kojem je opisana i navedena vrijednost cjelokupne imovine koja obuhvaća svu aktivu i pasivu: nasljednika mora ovlastiti sud za poduzimanje radnji za raspolaganje naslijeđenom imovinom i to se ovlaštenje dodjeljuje samo ako su predmetne radnje u skladu s interesima vjerovnika u postupku nasljeđivanja."<sup>102</sup>

<sup>98</sup> Razlika između nasljednih redova u Italiji i u Hrvatskoj je nešto drukčija. U Hrvatskoj se u Zakonu o nasljeđivanju navode nasljednici do 4. nasljednoga reda, no Zakon pruža mogućnost nasljeđivanja i daljih nasljednih redova, no to u praksi nije toliko često.

<sup>99</sup> Potpuno prihvaćanje nasljedstva podrazumijeva prihvaćanje nasljedstva u cijelosti što znači da nasljednik prihvaćajući nasljedstvo, prihvaća i prava i obveze iz nasljedstva, a ne može prihvatiti samo prava, a odbiti obveze.

<sup>100</sup> *Op. cit.* (bilj. 18), str. 221.

<sup>101</sup> European Justice, nasljeđivanje, <https://e-justice.europa.eu/content-general-information-166-de-hr-do?member=1>, pristupljeno 8. listopada 2018. godine.

<sup>102</sup> *Ibid.*

Malo je drukčiji princip odnosa poreznih i pravosudnih tijela u Italiji, stoga i zakonski i oporučni nasljednici moraju dostaviti poreznim tijelima izjavu koja sadrži podatke o imovini koju su naslijedili. Za upis u zemljišne knjige potrebno je ispuniti jedan drugi uvjet. Potrebno je dostaviti zemljišnoknjižnome tijelu presliku izjave o stjecanju nasljedstva na temelju zakona ako je došlo do izričitoga prihvaćanja, a ako je došlo do prešutnoga prihvaćanja, tada je potrebno utvrditi radnju kojom se utvrđuje prešutno prihvaćanje. Kod oporučnoga nasljeđivanja situacija je nešto malo jednostavnija jer je dovoljno samo dostaviti presliku oporuke iz koje nasljednik crpi svoje pravo na nasljedstvo.

Kao i u Republici Hrvatskoj, tako se u vezi s pitanjem nasljedstva i u Italiji javljaju neka pitanja koja je potrebno riješiti pokaže li se potreba za rješavanjem istih. Jedno od takvih pitanja imenovanje je upravitelja ili skrbnika ostavine. Oni se imenuju samo ako se ukaže potreba za njima i njihovo imenovanje nije obvezno.

Jedino ako nijedan nasljednik ne prihvati nasljedstvo, tada se može zahtijevati da sud svojom odlukom postavi upravitelja ili skrbnika ostavine i tada odluka suda obvezuje.

Upravitelj je i ovdje ovlašten poduzimati one radnje i obavljati poslove koji ulaze u djelokrug poslova koji su mu zadali nasljednici. Sve ono što je izvan djelokruga njegova posla o tome i dalje odlučuju nasljednici suglasnošću svih sunasljednika.

U Italiji je postupak dokazivanja identiteta nasljednika malo kompliciraniji nego u Republici Hrvatskoj jer osim što se tijekom postupka izdaju dokumenti koji se vežu uz ostavitelja<sup>103</sup> potrebni su i dokumenti kojima nasljednici dokazuju svoj identitet odnosno samo svojstvo nasljednika u pojedinome ostavinskom postupku.

Status nasljednika nije dokazan potvrdama koje izdaju javna tijela te ako netko želi zatražiti da mu se prizna status nasljednika nakon smrti ostavitelja, on mora dostaviti izjavu od strane javnoga bilježnika da je on nasljednik u tom ostavinskom postupku odnosno izjavu koju su pod prijetnjom kaznene odgovornosti dala dva svjedoka koja ne sudjeluju u ostavinskom postupku za koje se izdaje izjava.

Iznimka od pravila da je javni bilježnik zadužen za sastavljanje izjave je da navedenu izjavu može sastaviti i predmetna osoba, ali također pod prijetnjom kaznene odgovornosti, a u Republici Hrvatskoj su javni bilježnici odgovorni za svoj rad prema pravilima Zakona o javnom bilježništvu.<sup>104</sup>

<sup>103</sup> U Italiji su dokumenti koji se vežu uz ostavitelja smrtoznica, odnosno izvadak iz matične knjige umrlih i potvda o obiteljskom stanju u kojoj su sadržani podaci o smrti osobe, njezini osobni podaci i obiteljski odnosi.

<sup>104</sup> Zakon o javnom bilježništvu, Narodne novine, broj 78/1993, 29/1994, 162/1998, 16/2007, 75/2009, 120/2016, članak 145.–147.

## 5.2. POSEBNA PITANJA KOJA SE VEŽU UZ PRAVNI POLOŽAJ SUNASLJEDNIKA U REPUBLICI HRVATSKOJ

Postoji situacija i ako je ostavitelj bio u radnome odnosu te premine za vrijeme trajanja toga radnoga odnosa, bez obzira na to je li umro na radnome mjestu ili u svome domu za vrijeme trajanja dnevnoga odmora, tada se postavlja pitanje što s odrađenim satima koji ostavitelju nisu isplaćeni te što s dospjelim, a ne isplaćenim plaćama. Tko ima pravo na ta potraživanja? Prema Zakonu o nasljeđivanju jasno je da svaki nasljednik ima pravo naslijediti kako ostaviteljeva prava, tako i obveze pa tako i ona prava koja još nisu ostvarena što bi u ovome slučaju bilo pravo na plaću. U tom slučaju je potrebno navesti na ostavinskoj raspravi za koje razdoblje ostavitelj nije primio plaću te će sud rješenjem o nasljeđivanju naložiti poslodavcu isplatu dospjelih, a neisplaćenih ostaviteljevih plaća njegovim nasljednicima.

Dodatna pitanja pojavljuju se kod obračuna poreza na dohodak od nesamostalnoga i od samostalnoga rada te u čemu se zapravo radi distinkcija kod ova dva načina stjecanja dohotka.

Središnji ured državne uprave zauzeo je stav kako su zapravo dohoci iz nasljedstva dohoci od nesamostalnoga rada.<sup>105</sup>

No, također se nameće obveza isplatitelju mirovine koji je u Republici Hrvatskoj Hrvatski zavod za mirovinsko osiguranje (HZMO) obveza obračunati, obustaviti i uplatiti predujam poreza na dohodak od nesamostalnog rada na način propisan odredbama čl. 45. Zakona.<sup>106</sup>

Još jedna specifičnost hrvatskoga nasljednoga prava ogleda se u tome što je ostavitelju najčešće kod oporučnoga raspolaganja ostavljena mogućnost isključenja nužnih nasljednika iz ostavinske mase, no ostavitelj to ne može učiniti bez posebnoga opravdanja, nego mora imati opravdan razlog za to.

Prema Zakonu o nasljeđivanju možemo razloge za isključenje svrstati u četiri točke:

1. Ako se on povredom neke zakonske ili moralne obveze koja proizlazi iz njegova obiteljskog odnosa s ostaviteljem teže ogriješio prema ostavitelju.
2. Ako je namjerno počinio neko teže kazneno djelo prema njemu ili njegovu bračnom drugu, djetetu ili roditelju.
3. Ako je počinio kazneno djelo protiv Republike Hrvatske ili vrijednosti zaštićenih međunarodnim pravom.
4. Ako se odao neradu ili nepoštenu životu.<sup>107</sup>

<sup>105</sup> Zakon o porezu na dohodak, Narodne novine, broj 115/2016, 106/2018, čl. 14.

<sup>106</sup> Uljanić Škreblin, Iva; Cipek, Ksenija, Porezni položaj isplata bivšim radnicima i obitelji preminulog radnika, Računovodstvo, revizija i financije, god. XXVI, broj 9/2016.

<sup>107</sup> *Op. cit.* (bilj. 55), čl. 85. st. 1.

Također je Zakon o nasljeđivanju ostavitelju ostavio mogućnost potpunog ili djelomičnog isključenja nužnoga nasljednika iz nasljedstva.<sup>108</sup> Isključenje mora biti izričito navedeno u oporuci u vrijeme sastavljanja oporuke ako je riječ o potpunom isključenju nužnih nasljednika.<sup>109</sup> Ako je riječ o djelomičnom isključenju nužnih nasljednika, tada nasljednik gubi ona prava iz kojih je izričito u oporuci isključen, a preostala zadržava ako ih ima.<sup>110</sup>

U prošlosti se spominje pojam “uručba nasljedstva” koja podrazumijeva zapravo odluku odnosno nekakvu naredbu ostavinskoga suda čijom se odlukom proglašava nasljednik na temelju nasljednoga očitovanja koji postaje skupni sljednik ostavine ili sljednik alikvotnoga dijela ostavine.<sup>111</sup>

U današnje vrijeme javljaju se sve češće prijeporne situacije u kojima dolazi do prestanka ugovora o doživotnom i dosmrtnom uzdržavanju iako u načelu ti ugovori traju do ispunjenja obveza obje stranke. Ugovor o dosmrtnom uzdržavanju<sup>112</sup> češće je izložen zlorupabama za razliku od ugovora o doživotnom uzdržavanju koji je već ranije bio pravno reguliran te je postojala manja mogućnost zlorupabe jer su postojale manje pravne praznine u pravnoj regulaciji ugovora o doživotnom uzdržavanju za razliku od ugovora o dosmrtnom uzdržavanju.<sup>113</sup>

U pravilu je svatko odgovoran za svoje dugove te se jedino dužnika ili osobe koje jamče kako će dužnik vratiti određeni dug, može teretiti za povrat istoga.

No postavlja se pitanje što u situacijama gdje netko tereti osobu za dugove neke treće osobe te zahtjeva od nje podmirenje duga. Ima li to potraživanje uopće ikakvu pravnu osnovu? Ovršni zakon propisuje da se ovrha može odrediti na prijedlog i u korist osobe koja u ovršnoj ispravi nije označena kao vjerovnik, ako ona javnom ili ovjerovljenom privatnom ispravom dokaže da je tražbina na nju prenesena ili da je na nju na drugi način prešla. U slučaju nasljednika oni mogu dokazati prijenos tražbine pravomoćnim rješenjem o nasljeđivanju. Ako se prijenos ne može dokazati na taj način, prijenos tražbine dokazuje se pravomoćnom odlukom donesenom u parničnom postupku. Navede-

<sup>108</sup> Sabljarić, Stjepan, Isključenje nužnih nasljednika iz nasljedstva prema Zakonu o nasljeđivanju, *Pravo u gospodarstvu*, god. 57, br. 6 (2018), str. 1293.

<sup>109</sup> *Op. cit.* (bilj. 55), čl. 86. st. 1. i 2.

<sup>110</sup> Klarić, Petar; Vedriš, Martin; *Gradansko pravo*, Zagreb, Narodne novine, 2008., str. 759.

<sup>111</sup> Maurović, Ivan, *Nacrt predavanja o općem privatnom pravu*, Peta knjiga: *Nasljedno pravo*; St. Kugli, Zagreb, 1927., str. 75.

<sup>112</sup> Vidi: Crnić, Jadranko, *Ugovor o dosmrtnom uzdržavanju*; *Informator*, broj 5132/2003., str. 12.

<sup>113</sup> Belaj, Vlado, *Prestanak ugovora o doživotnom i dosmrtnom uzdržavanju*, *Liber amicorum Nikola Gavella: građansko pravo u razvoju: zbornik radova u čast 70. rodendana profesora emeritusa Nikole Gavelle*, Igor Gliha, *et al.* (ur.), 2007., str. 687.

na odredba na odgovarajući se način primjenjuje na ovrhu protiv osobe koja u ovršnoj ispravi nije označena kao dužnik.<sup>114</sup>

Što se tiče sudske prakse, Županijski sud u Bjelovaru u jednom je predmetu zauzeo stajalište suprotno stajalištu suda prvoga stupnja, a ono glasi da pravomoćno rješenje o nasljeđivanju predstavlja ispravu iz članka 29. prije važećeg Ovršnog zakona,<sup>115</sup> na temelju koje će ovršni sud odrediti ovrhu protiv ostaviteljeva nasljednika te on automatski postaje dužnik umjesto prijašnjega dužnika iz ovršne isprave, a to je bio ostavitelj koji je umro prije pokretanja ovrhe.<sup>116</sup>

Ostaviteljevu nasljedniku kao novome ovršeniku umjesto ostavitelja u ovršnom postupku preostaje mogućnost protivljenja navedenoj ovrši pozivom na članak 139. Zakona o nasljeđivanju.<sup>117</sup>

## 6. ZAKLJUČAK

U ovome radu prikazani su osnovni instituti nasljednoga prava u Republici Hrvatskoj te položaj ostaviteljevih sunasljednika od nastupanja činjenice smrti ostavitelja pa sve do donošenja i pravomoćnosti rješenja o nasljeđivanju. Iako su sunasljednici vezani odredbama Zakona o nasljeđivanju ipak pri raspolaganju ostaviteljevim stvarima i pravima imaju dosta slobode.

Zakon o nasljeđivanju i općenito ostavinski postupak u Republici Hrvatskoj dostigao je dosta veliki napredak, no unatoč tome i dalje ostaje mjesta za daljnji napredak stoga je na zakonodavnim tijelima Republike Hrvatske daljnji zadatak da u vremenu koje je pred nama donesu neka nova rješenja koja su brža, jednostavnija, efikasnija i ekonomičnija, ponajprije za same stranke te da stranke mogu što jednostavnije i sa što manje konflikata riješiti ostavinske postupke, budući da su ti postupci dosta složeni i konfliktni jer je riječ o raspodjeli imovine između sunasljednika.

Nakon donošenja rješenja o nasljeđivanju ako neki od sunasljednika ne izjavi pravni lijek<sup>118</sup> u roku koji je određen Zakonom o nasljeđivanju, tada rješenje postaje pravomoć-

<sup>114</sup> Ovršni zakon, Narodne novine, broj 112/2012, 25/2013, čl. 32.

<sup>115</sup> Članak 29. prije važećeg Ovršnog zakona odgovara članku 32. Ovršnog zakona koji je bio na snazi u Republici Hrvatskoj 2014. godine.

<sup>116</sup> Butković, Marija, Ovrha protiv dužnikova nasljednika utvrđenog rješenjem o nasljeđivanju, Informator, 62 (2014), 6270, str. 8.

<sup>117</sup> Zakon o nasljeđivanju, Narodne novine, broj 48/2003, 163/2003, 35/2005, 127/2013, 33/2015, čl. 139.

<sup>118</sup> Na rješenje javnoga bilježnika u ostavinskom postupku stranke mogu izjaviti prigovor u roku od 8 dana računajući od dana dostave rješenja stranci, a na odluku ostavinskoga suda u ostavinskom postupku stranke mogu izjaviti žalbu u roku od 15 dana od dana dostave odluke suda stranci.



no. Ako stranke nakon pravomoćnosti rješenja shvate da ne žele biti u suvlasničkoj zajednici jer njihova nasljednička zajednica nastaje određivanjem udjela i pravomoćnošću rješenja o nasljeđivanju i postaje suvlasnička, tada mogu zatražiti od suda u izvanparničnom postupku<sup>119</sup> razvrgnuće suvlasničke zajednice prema pravilima Zakona o vlasništvu i drugim stvarnim pravima koji regulira postupak razvrgnuća suvlasničke zajednice.

Pravni položaj sunasljednika u Republici Hrvatskoj u suštini je zapravo vrlo složen i katkad je potrebno dosta truda i napora kako bi se takva pitanja riješila što jednostavnije i sa što manje konflikata između sunasljednika u konkretnoj sunasljedničkoj zajednici. No to najčešće nije moguće budući da stranke smatraju kako one imaju pravo upravo na taj dio koji im prema Zakonu o nasljeđivanju pripada, ako ne čak i veći dio i upravo njima treba biti više sklon ostavinski sud, odnosno javni bilježnik kao povjerenik suda. U takvim situacijama sunasljednici zanemaruju konkretne okolnosti, volju ostavitelja u pojedinim slučajevima i pravnu regulativu pitanja sunasljedničke zajednice, stoga to dovodi do brojnih problema koji se javljaju u praksi. Takvi konflikti dovode do brojnih tužbi te do brojnih ostavinskih postupaka pred ostavinskim sudovima koje nije mogao riješiti javni bilježnik kao povjerenik suda jer je Zakonom o nasljeđivanju regulirano da dođe li do sukoba među strankama o bitnim činjenicama, tada se ostavinski postupak vodi pred parničnim sudom u dokaznom postupku. Takvo postupanje sunasljednika dovodi do pretrpanosti sudova te slabije učinkovitosti i rada sudova, ali i do slabije učinkovitosti u rješavanju konkretnoga spora između sunasljednika kojima bi trebalo biti u cilju riješiti novonastalu situaciju što je prije moguće.

Zbog navedenih razloga potrebno je pronaći neke nove modele i modifikacije postojećih načina rješavanja ostavinskih postupaka u praksi koji će od stranaka zahtijevati mnogo manje strpljenja, financijskih sredstava, vremena i volje za rješavanjem njihova predmeta.

## POPIS LITERATURE

### Knjige:

1. Gavella, Nikola; Belaj, Vlado, Nasljedno pravo, Zagreb, Narodne novine 2008.
2. Klarić, Petar; Vedriš, Martin; Građansko pravo, Zagreb, Narodne novine, 2008.
3. Maurović, Ivan, Nacrt predavanja o općem privatnom pravu; Peta knjiga: Nasljedno pravo; St. Kugli, Zagreb, 1927.

<sup>119</sup> Izvanparnični postupak je uz parnični i ovršni postupak jedna vrsta postupka koja se vodi pred sudovima Republike Hrvatske. Vodi se tako da se ne zakazuje glavna rasprava niti se stranke suprostavljaju pred sudom, nego je uloga suda u izvanparničnom postupku inkvizitorne naravi što znači da je sud taj koji ispituje svjedoke i prikuplja dokaze koji su mu potrebni za donošenje odluke o meritumu, a same stranke saslušava više u svojstvu svjedoka o pojedinome pitanju.

4. Šarac, Mirela; Lučić, Zdravko, Rimsko privatno pravo, Pravni fakultet Sarajevo, Sarajevo, 2006.

### Članci:

1. Belaj, Vlado, Prestanak ugovora o doživotnom i dosmrtnom uzdržavanju, Liber amicorum Nikola Gavella: građansko pravo u razvoju: zbornik radova u čast 70. rođendana profesora emeritusa Nikole Gavelle, Igor Gliha, *et al.* (ur.), 2007., str. 685.–710.
2. Butković, Marija, Odricanje od nasljedstva, s posebnim osvrtom na ugovor o odricanju od nasljedstva koje nije otvoreno, Informator, 62 (2014), 6267, str. 8.–10.
3. Butković, Marija, Ovrha protiv dužnikova nasljednika utvrđenog rješenjem o nasljeđivanju, Informator, 62 (2014), 6270, str. 8.
4. Crnić, Jadranko, Ugovor o dosmrtnom uzdržavanju; Informator, broj 5132/2003.
5. Kačer, Hrvoje, Uračunavanje darova (*collatio bonorum*) prema Zakonu o nasljeđivanju, Savjetovanje "Aktualnosti hrvatskog zakonodavstva i pravne prakse", Godišnjak 12, 2005. godine, str. 699.–718.
6. Sabljarić, Stjepan, Isključenje nužnih nasljednika iz nasljedstva prema Zakonu o nasljeđivanju, Pravo u gospodarstvu, god. 57, br. 6 (2018), str. 1283.–1299.
7. Uljanić Škreblin, Iva; Cipek, Ksenija, Porezni položaj isplata bivšim radnicima i obitelji preminulog radnika, Računovodstvo, revizija i financije, god. XXVI, broj 9/2016., str. 81.–89.

### Izvori prava:

1. Ustav Republike Hrvatske, Narodne novine, broj 56/1990, 135/1997, 8/1998, 113/2000, 124/2000, 28/2001, 41/2001, 55/2001, 76/2010, 85/2010, 5/2014.
2. Zakon o javnom bilježništvu, Narodne novine, broj 78/1993, 29/1994, 162/1998, 16/2007, 75/2009, 120/2016.
3. Zakon o nasljeđivanju, Narodne novine, broj 48/2003, 163/2003, 35/2005, 127/2013, 33/2015.
4. Zakon o obveznim odnosima, Narodne novine, broj 35/2005, 41/2008, 125/2011, 78/2015, 29/2018.
5. Zakon o porezu na dohodak, Narodne novine, broj 115/2016, 106/2018.
6. Zakon o socijalnoj skrbi, Narodne novine, broj 157/2013, 152/2014, 99/2015, 52/2016, 16/2017, 130/2017.
7. Zakon o vlasništvu i drugim stvarnim pravima, Narodne novine, broj 91/1996, 68/1998, 137/1999, 22/2000, 73/2000, 129/2000, 114/2001, 79/2006, 141/2006, 146/2008, 38/2009, 153/2009, 143/2012, 152/2014.

**Mrežni izvori:**

1. European Justice, nasljeđivanje, <https://e-justice.europa.eu/content-general-informati-on-166-de-hr.do?member=1>, pristupljeno 8. listopada 2018. godine.
2. Ministarstvo za demografiju, obitelj, mlade i socijalnu politiku, <https://mdomsp.gov.hr>, pristupljeno 7. listopada 2018.
3. Notaries of Europe, <http://www.notaries-of-europe.eu>, pristupljeno 8. listopada 2018. godine.
4. Opći javnobilježnički poslovi, <https://pravosudje.gov.hr/pravosudni-sustav-11207/javnobiljeznicka-sluzba/opci-javnobiljeznicki-poslovi/11590>, pristupljeno 8. listopada 2018. godine.

## THE LEGAL POSITION OF SUCCESSORS IN THE REPUBLIC OF CROATIA WITH A VIEW TO THE LEGAL POSITION OF SUCCESSORS IN ITALY

### *Abstract*

This paper deals with the legal position of successors in the Republic of Croatia with reference to legal acts and practice in the field of the European Union concerning this area. First, the legal position of successors in Roman law will be presented in this paper. Then the legal regulation pertaining to the position of successors in the Republic of Croatia today will be analyzed and similarities and differences with the legal regulation of this field in the European Union will be outlined. This implies analysis of all valid legal regulations regulating the field covered in this paper. Situations referring to the legal position of one successor and those including more than one successor will be compared. Similarities and differences will be observed in terms of using things, rights and equitable entities, and independent disposition of things, rights and equitable entities. The legal position of successors in the Republic of Croatia will be shown in the last part of the paper and compared with the legal position of successors in Italy.

**Keywords:** successors, legal position, Inheritance Law, Italy, public notaries, decision on inheritance, probate proceedings